

ATATÜRK, “TÜRK ALEMİNİN EN BÜYÜK DÜŞMANI KOMÜNİSTLİKTİR” DEDİ Mİ?

31 Temmuz 2024

Yıldırım Koç

Birkaç gün önce yayınladığım “Mustafa Kemal Paşa ve Türkiye’ye Özgü Komünizm” yazısından sonra yanıtlanması gereken soru şudur: Atatürk, “şurası unutulmamalıdır ki Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir! Her görüldüğü yerde ezilmeli!” dedi mi; yoksa bu iddia yalan mı?

Sosyalizm ve/veya komünizme karşı olanlar, Atatürk’ün “şurası unutulmamalıdır ki, Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir! Her görüldüğü yerde ezilmeli” dediğini ileri sürer. Sosyalist gelenekten gelen bazı kişiler ve örgütler de, Atatürk karşıtlıklarının ve hatta düşmanlıklarının bir yan ürünü olarak, bu sözü sahiplenir ve bu iddianın doğru olduğunu savunur. Birinci gruptakiler, bu sözden hareketle sosyalizme ve komünizme karşı Atatürk’ten bir müttefik yaratmaya çalışırlar. İkinci gruptakiler de, bu sözlerde, Atatürk karşıtlığı ve hatta düşmanlıklarına bir gerekçe bulduklarını düşünürler.

Bu sözler üzerinde böylesine garip bir ittifak oluşmuştur

Önce, özetle söyleyeyim: Bu iddia doğru değildir. Atatürk’ün bu sözü söylediği iddiasında bulunanların doğru söylemediği kanıtlanmıştır.

Atatürk, açıklamaları ve davranışlarıyla, nihai olarak insanın insanı sömürmediği bir dünya arzuladığını ve Türkiye’ye özgü bir sosyalizm kurma konusunda önemli adımlar attığını göstermiştir.

Bu konuda, eski TKP üyesi ve Türkiye sosyalist hareketi içinde saygın bir yeri olan Rasih Nuri İleri’nin Fethi Tevetoğlu’nun *Türkiye’de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler, 1910-1960* (Ankara, 1967) kitabında yer alan iddiaya ilişkin görüşlerini aktarmakla başlayalım.

Rasih Nuri İleri, birinci baskısı 1969 yılında yapılan *Atatürk ve Komünizm, Kurtuluş Savaşı Stratejisi* kitabının “**Bir Sahtekarlığın Hikâyesi**” başlıklı bölümünde Fethi Tevetoğlu’nun iddiasının bir “sahtekarlık” olduğunu belirtmektedir.

Rasih Nuri İleri, 1947 yılında yayımlanan Millet Dergisi’nin önceleri “Sovyet dostluğu”ndan söz ettiğini, ancak soğuk savaşın başlamasıyla birlikte bu tavrını değiştirdiğini ve 8 Mayıs 1947 tarihli sayısında Atatürk’ün bir sofrada sohbetinde komünistler aleyhinde bir söz söylediğini, ancak bu sohbetle kimlerin bulunduğu dahi yazılı olmadığını belirtmektedir. Millet Dergisi’nin 15 Mayıs 1947 tarihli sayısında da Atatürk’ün elyazısıyla yazdığı iddia edilen “şurası unutulmamalıdır ki Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir” ifadesi yer almaktadır. Millet Dergisi’nin 7 Ağustos 1947 tarihli sayısında da Atatürk’ün Eskişehir konuşması doğru olarak verilmiştir. Ancak Fethi Tevetoğlu, ilk olarak 31.12.1964 tarihli Toprak Dergisi’nde Atatürk’ün Eskişehir konuşmasını tahrif ederek yayımlamıştır. Elyazısı metnin de Atatürk’e ait olmadığı Çetin Altan tarafından kanıtlanmıştır. (İleri, Rasih Nuri, *Atatürk ve Komünizm, Kurtuluş Savaşı Stratejisi*, Genişletilmiş Yeni Baskı, Scala Yayıncılık, İstanbul, 1999, s.426-431)

Atatürk 5 Ağustos’ta gece yarısından sonra Eskişehir’e geldiğinde tren istasyonunda bir konuşma yapar. Konuşma, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından 1959 yılında yayımlanan **Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (II) (1906-1938)** kitabında (Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1959, s.253-254), Anadolu Ajansı kaynaklı olarak **Hakimiyeti Millîye Gazetesi**’nin 8 Ağustos 1929 günlü nüshasından aktarıldığı belirtildiği biçimiyle şöyledir:

“Eskişehir Halkı ile Bir Konuşma (5.VIII.1929)

“Eskişehir’de kendilerini karşılamaya gelenlere istasyonda söylenmiştir.

“Türk milletinin içtimai nizamını ihlâl müteveccih didinmeler boğulmağa mahkûmdur. Türk milleti, kendinin ve memleketinin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen müfsit, sefil, vatansız ve milliyetsiz sebükmağzların hezeyanlarındaki gizli ve kirlî emelleri anlayamayacak ve onlara müsamaha edecek bir heyet değildir.

“O Őimdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeğe, kahredilmeğe mahkûmdur. Bunda köylü, amele ve bilhassa kahraman ordumuz candan beraberdir. Bunda kimsenin Őüphesi olmasın.”

İstiklale gelmiŐ bulunan Temyiz Mahkemesi Heyetine hitabederek:

“Hâkim Efendiler, siz kanun adamlarısınız. Ellerinize milletin, vatanın her türlü hak ve menfaatlerini vikaye eden kanunlar tevdi edilmiŐtir. İŐaret ettiğimiz noktaları iŐittiniz. Türk milletinin büyük haklarını müdafaa ederken bu noktalar ehemmiyetle hatırdada tutulmalıdır.”

Bu konuşma Atatürk’n *Bütün Eserleri*’nde (ATABE) aŐaĐıdaki Őekilde verilmektedir:

“Türk milletinin toplumsal nizamını ihlale yönelik didinmeler boğulmaya mahkumdur. Türk milleti kendinin ve memleketinin yüksek menfaatları aleyhine çalışmak isteyen fesatı, sefil, vatansız ve milliyetsiz beyinsizlerin hezeyanlarındaki gizli ve kirlili emelleri anlamayacak ve onlara müsamaha edecek bir heyet değildir. O, Őimdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeye, kahredilmeye mahkumdur. Bunda köylü, amele ve bilhassa kahraman ordumuz candan beraberdir. Buna da kimsenin Őüphesi olmasın!”

Gazi Hazretleri hitabesinin sonunda Temyiz Heyetine’ne dönerek,

“Hakim efendiler, siz kanun adamlarısınız. Ellerinize milletin, vatanın her türlü hak ve menfaatlarını koruyan kanunlar verilmiştir. İŐaret ettiğim noktaları iŐittiniz. Türk milletinin büyük haklarını müdafaa ederken bu noktalar ehemmiyetle hatırdada tutulmalıdır!” (Atatürk’n Bütün Eserleri ATABE-C.22, Kaynak Yay., İstanbul;327-328)

Fethi Tevetoğlu, 1964 yılındaki yazısında Atatürk’ün konuşmasında yer almayan Őu bölümü eklemiŐtir: “Bu memleketteki komünistler yalnız bizim tevkif ve hapsedtiklerimizden ibaret değildir. Bu işlerle bizzat yakından alakadar olacağım. Şurası unutulmamalıdır ki, Türk aleminin en büyük düşmanı komünistliktir. Her grndĞu yerde ezilmeli.” (Tevetoğlu, Fethi, **Türkiye’de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler, 1910-1960**, Ankara, 1967;430)

Anadolu Ajansı’nın servis ettiği ve sözü edilen metinlerde böyle bir bölüm yoktur.

Fethi Tevetoğlu, *Sakarya Gazetesi*’nin 7 AĞustos 1929 tarihli nüshasında bu bölümün yer aldığını ileri sürmektedir. Ancak bugüne kadar Sakarya Gazetesi’nin 7 AĞustos 1929 tarihli nüshasını kimse bulamamıŐtır. Tevetoğlu, aynı açıklamanın 7 AĞustos 1929 tarihli Milliyet, Cumhuriyet ve İkdam gazetelerinde de yer aldığını ileri sürmektedir. (Tevetoğlu,1967;430) Cumhuriyet’in 7 AĞustos 1929 tarihli sayısının ikinci sayfasında yer alan haber, bu yazının başında verilmiştir. Bu haberde Tevetoğlu’nun iddia ettiği bölüm bulunmamaktadır.

Atatürk’ün bu sözü söylediğine ilişkin ikinci iddiayı Fethi Tevetoğlu Őöyle dile getirmektedir: “Atatürk, daha sonraki yıllarda, lise son sınıf tarih kitabı üzerinde düzeltmeler yaptığı gün, kitabın 752. sahifesinin (...) satırlarının altına Eskişehir istasyonunda verdiği tarihi emri kendi eliyle de yazmıştır: Şurası unutulmamalıdır ki, Türk aleminin en büyük düşmanı komünistliktir Her grndĞu yerde ezilmeli!” (Tevetoğlu,1967;437-438).

Kaynak Yayınları tarafından yayımlanan *ATABE Atatürk’n Bütün Eserleri* alıŐmasında bu konuşma, yanlıŐlıkla, 5/6 Temmuz 1929 tarihinde gösterilmiŐtir. Ancak aktarılan metnin kaynaklarının tarihi 5/6 AĞustos’tur. (ATABE-C.22,2007;327-328)

ATABE’de “Bazı Fesat Zümreleri Hakkında Eskişehir İstasyonunda Beyanat” baŐlıĐıyla verilen konuŐmanın kaynağı olarak Cumhuriyet Gazetesi’nin 7 AĞustos 1929 tarihli nüshası, Vakit Gazetesi’nin 7 AĞustos 1929 tarihli nüshası, İkdam Gazetesi’nin 7 AĞustos 1929 tarihli nüshası, Hakimiyeti Milliye Gazetesi’nin 8 AĞustos 1929 tarihli nüshası, Basın Yayın Enformasyon Genel MdrlĞu tarafından yayımlanan Ayın Tarihi Dergisi’nin AĞustos 1929 tarihli sayısı gösterilmektedir. Ana kaynak, Anadolu Ajansı’dır.

Atatürk’ün kendi elyazısıyla “Şurası unutulmamalıdır ki Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir! Her grndĞu yerde ezilmeli!” yazdığı iddiasına ilişkin olarak ileri sürülen belgenin de sahte olduğu etin Altan tarafından kanıtlanmıştır.

Bu metnin aslı da kimsenin elinde yoktur.

Çetin Altan, 1965 yılı başında yayımlanan *Atatürk'ün Sosyal Görüşleri* kitabında "Atatürk, Rusya'nın tazyiki ve emperyalist siyasetine Türkiye'yi de feda etmesi gayretine karşı, Komünizm görüldüğü yerde ezilmeli, demişti" yazıyordu. (Altan, Çetin, **Atatürk'ün Sosyal Görüşleri**, Dönem Yayınları, 1965;66) Ancak daha sonra bu konudaki değerlendirmesini değiştirdi. Çetin Altan, Millet Meclisi'nde 20 Temmuz 1967 günü saat 15.00'te başlayıp 21 Temmuz saat 03.00'te biten konuşmasında bu konuda şunları söyledi:

"Birinci kitabıma yazdım, Mustafa Kemal'in el yazısı, 'Komünizm her görüldüğü yerde ezilmeli' var kitabımda. Mektuplar geldi, bu söz onun değildir diye. Kuşkuya düştüm, bir hafta ilan ettim gazetenin altında, şunun belgesini bana lütfen gösterin diye. Belge çıkmadı efendim. Lütfen getirin, üçüncü kitabıma koyayım, basılacak, lütfedin, koyayım. Ben hiçbir şey saklamam. Yalnız Adalet Gazetesinin 14 Ekim 1965 tarihinde sanıyorum, seçimlerden önce, Münir Hayri Egeli'nin bir yazısı çıktı. Çünkü ben o sırada o el yazısını İsveç'e gönderdim, tarafsız bir ülkedir diye. İsmet Paşa'ya yazılmış bir özel mektubu Cumhuriyet Gazetesinden alıp karşılaştırsın oradaki eksperler diyerekten. Gelen yanıt, 'bu yazı onun yazısı değildir, eğer ikisi de aynı tarihte yazılmış ise,' diyor. (...) Tuttum basın toplantısı yaptım, eksper raporlarını gösterdim İsveç'ten. Var mı belgesi? Tarih Kurumu'na haber gönderdim. O makalesinde diyor ki Münir Hayri Egeli; 'Elbette uymaz,' diyor, 'çünkü asıl belge kaybolmasın diye cama dayadım kopya çektim, piyasada dolaşan benim kopya çektiğim suretlerdir' diyor. Peki asıl belge nerede? Onu ben bir türlü bulamadım. Lütfedin biriniz bulsun, Sayın Başbakan da burada, bütün olanaklar elindedir, koyacağım üçüncü kitaba doğru imiş diye. Ama eğer bu yalan ise, neden buna ihtiyaç duyuldu? İnsan Münir Hayri Egeli diye söyler bunu, mitinglerde de bunu kullanır kendi imzasıyla, niye Mustafa Kemal'in imzası altına oturuyor bunun? Bunu anlamak istiyorum." (Salman, Turhan, **TİP Parlamento'da 1967-1969, Cilt IV**, TÜSTAV Yay., İstanbul, 2005;48-49)

Mete Tunçay Eskişehir konuşmasına ilişkin olarak şunları yazmıştır: "Cumhurbaşkanının yargıçlara direktifini, 'Şurası unutulmamalıdır ki, Türk aleminin en büyük düşmanı Komünistliktir. Her görüldüğü yerde ezilmeli' sözleriyle bitirip bitirmediği, 1960'lı yıllarda çok tartışılmış ve onun aynı sözleri, bir tarih ders kitabının sonuna kendi el yazısıyla da yazdığı iddiası çürütülmüştür. Fakat bu nokta, bence o kadar önemli değildir. (...) 'Bu memleketteki komünistler yalnız bizim tevkif ve hapsedtiklerimizden ibaret değildir. Bu işlerle bizzat yakından alakadar olacağım,' dediği, kesin gibidir." (Tunçay, Mete, **Türkiye'de Sol Akımlar (1925-1936), C.2**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009;87).

Bu konuda önemli bir müdahaleyi Prof.Dr.Alpaslan Işıklı 1997 yılında yayımladığı *Sosyalizm, Kemalizm ve Din* kitabında yaptı ve iddianın doğru olmadığını açıkladı (Işıklı, Alpaslan, **Sosyalizm, Kemalizm ve Din**, Tüze Yayıncılık, Ankara, 1997;100-101).

Bu konuda en kapsamlı bilgilendirme ise Cazim Gürbüz'ün *Daim Sola* kitabında yer almaktadır (Gürbüz, Cazim, **Daim Sola**, Berfin Yay., İstanbul, 2020;39-43).

Değerli araştırmacılar Erden Akbulut ve Erol Ülker, Tevetoğlu'nun bu iddiasını aktarmaktadır. (Akbulut, Erden – Ülker, Erol, **Komintern Dönemi TKP Tarihi 3, Türkiye Komünist Partisi'nin Bölünmesi, 1928-1932**, Yordam Kitap, İstanbul, Aralık 2023;189)

Atatürk'ün çeşitli kanatlardan düşmanlarının ileri sürdüğü iddia gerçek değildir; Rasih Nuri İleri'nin kitabındaki bölüm başlığında belirtildiği gibi, bir sahtekarlıktır.